

Дувінг В.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Грекова Л.Ю., завідувач навчально-наукової
криміналістичної лабораторії

ОСОБЛИВОСТІ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

При розслідуванні будь-яких видів кримінальних правопорушень вже на стадії відкриття кримінального провадження застосовуються знання про типові слідчі ситуації даного виду злочину. Типовими слідчими ситуаціями вважаються слідчі ситуації, що складаються, коли при розслідуванні злочину діють загальні закономірності механізму його вчинення та утворення джерел доказової інформації, тобто умови розслідування злочину на певний його момент. У розроблюваних криміналістами типових слідчих ситуаціях окремих видів злочинів зосереджені дані, що дозволяють виробити наукові рекомендації з найбільш ефективного висунення загальних та окремих версій у ході слідчої діяльності. Типізація слідчих ситуацій початкового етапу розслідування є важливою складовою розкриття злочинів, оскільки вона обумовлює завдання розслідування й відповідні засоби їх вирішення – гласні та негласні слідчі (розшукові) дії.

Існують різні класифікації слідчих ситуацій, зокрема Л.Я. Драпкін, Т.С. Волчецька, Р.С. Белкін, С.В. Веліканов наводять найбільш повні класифікації слідчих ситуацій, розроблені з урахуванням їх змісту і напряму розслідування. На початковому етапі розслідування дорожньо-транспортних пригод (ДТП) науковці виділяють декілька видів слідчих ситуацій залежно від різних критеріїв: за часом, що минув від моменту ДТП до отримання повідомлення про нього; за місцем перебування водія і транспортного засобу після ДТП; за наявністю свідків; за наявністю доказів; за фіксованою обстановкою місця події. Найбільш спрощеною класифікацією типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування ДТП є класифікація М.П. Яблокова на сприятливу та несприятливу ситуації [1, с. 148].

Сприятлива типова слідча ситуація розслідування ДТП характеризується тим, що на місці події зберігаються всі джерела інформації: є водій, транспорт, потерпілі та свідки або навіть якщо певне джерело даних з об'єктивних причин відсутнє, то є достовірні відомості про нього. Також сприятливість ситуації полягає в тому,

що криміналістично-значима інформація та докази одержуються слідчим негайно після здійснення дорожньо-транспортної пригоди. У цій ситуації основні зусилля слідства спрямовані на дослідженні обстановки місця події, встановлення причин дорожньо-транспортної події, збирання доказів, що підтверджують провину його учасників.

Несприятлива слідча ситуація характеризується тим, що в такій ситуації відсутня більша частина елементів джерел інформації про ДТП. Несприятлива ситуація може бути виражена тим, що на місці події є тільки свідки, а водій і транспортний засіб відсутні (відомостей про них немає), а спілкування з потерпілим є неможливим з об'єктивних причин або тим, що на місці події є тільки потерпілий, а інших джерел інформації немає. Ця ситуація є найскладнішою і досить поширеною на початковому етапі розслідування. Основна увага слідства зосереджена на встановленні факту ДТП, виявленні водія і транспорту, що брав участь у події, можливих свідків.

Доцільно виділити ще один вид типової слідчої ситуації на початковому етапі розслідування ДТП, який зазначає М.В. Салтєвський [2, с. 28] – малосприятлива слідча ситуація. За цієї ситуації на місці події є транспорт, потерпілі, але порушення правил безпеки дорожнього руху, вчинене за відсутності свідків або водієм, який зник з місця події, залишивши транспортний засіб. Ситуація характеризується наявністю відомостей про час, місце вчинення злочину, його наслідки. Зазвичай така ситуація складається тоді, коли особа вчинила викрадення транспортного засобу або намагається протидіяти розслідуванню шляхом висунення неправдивої версії про викрадення їх автотранспорту, для чого вона вже після події звертається до поліції із повідомленням про крадіжку чи домовляється з іншими особами щодо неправдивих свідчень. У такій ситуації перед усім необхідно встановити особу, яка перебувала за кермом у момент події, вжити заходів щодо її розшуку і затримання, з'ясувати причини, що змусили водія зникнути з місця події.

Знаючи структуру кожної конкретної дорожньо-транспортної події слідчий під час роботи слідчо-оперативної групи на місці дорожньо-транспортної пригоди може висунути низку версій вчиненого, які згодом будуть потрібні при вирішенні питання про відкриття кримінального провадження [2, с. 18]. Дана класифікація типових слідчих ситуацій, на наш погляд, здається найбільш широкою з усіх запропонованих в теорії криміналістики, оскільки поглинає всі аспекти, якими керуються інші науковці при класифікації. Залежно від того, якими даними володіє слідчий на

момент початку розслідування і визначається сприятливістю розслідування злочину.

Отже, на початковому етапі розслідування ДТП складається певна типова слідча ситуація залежно від того, якими інформаційними даними володіють слідчі підрозділи. Наукове узагальнення різновидів цих ситуацій має на меті підвищення ефективності вирішення завдань, пов'язаних з розкриттям і розслідуванням злочинів, вироблення стратегій вибору конкретних гласних та негласних слідчих (розшукових) дій для швидкого і своєчасного розкриття злочинів, формулювання рекомендацій щодо висунення версій та найбільш ефективної послідовності слідчо-розшукових дій щодо їх перевірки. В криміналістиці існують різні види класифікацій типових слідчих ситуацій, але наведена вище класифікація видається найбільш доступною і ефективною для методики розслідування дорожньо-транспортних пригод.

Література

1. Шевчук В.М. Слідча ситуація: Поняття, структура, види та їх значення для оптимізації розслідування злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 1. С. 146-150.

2. Дячук В.І., Климчук М.П., Губська О.А. Використання спеціальних знань при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод: монографія. Київ, 2012. 220 с.

УДК 343.98(043.2)

Крючкова А.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Херсон, Україна
Науковий керівник: Дундич Л.В., к.ю.н., доцент

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ ВИКРАДЕННІ ВАНТАЖІВ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Залізничний транспорт України є однією з важливих галузей народного господарства, яка поєднує суб'єктів господарювання та сприяє перерозподілу виробничих ресурсів. Відповідно, держава в особі правоохоронних органів забезпечує захист та охорону правовідносин, які виникають у транспортній сфері.

Саме тому забезпечення повного збереження і безпечного транспортування вантажів залізничними шляхами є одним із пріоритетних завдань правоохоронної діяльності.